

Coronacrisis: impact op de werkgelegenheid verschilt per sector

7 mei 2020

De uitbraak van het coronavirus en de intelligente lockdown die in reactie daarop is ingesteld, bezorgt de Nederlandse economie flinke schade. Een terugval van werkgelegenheid is onvermijdelijk, ondanks de vele steunmaatregelen die de overheid heeft genomen om zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden. Vooral de zakelijke diensten (waaronder met name de uitzendbranche en reisbureaus), horeca, cultuur, sport & recreatie, sierteelt en luchtvaart zijn nu al flink geraakt en houden rekening met een forse banenkrimp. Maar ook andere sectoren worden hard geraakt. Een derde van alle werknemers in Nederland werkt in een sector die te maken heeft of krijgt met (zeer) grote krimp van werkgelegenheid.

UWV **monitort** de arbeidsmarktontwikkelingen als gevolg van de coronacrisis. In dit artikel bespreken we voor de meest getroffen sectoren de omvang van de werkgelegenheid en de verwachte impact daarop in 2020 op basis van de huidige kennis, waarbij nog veel onzeker is. Ook groeisectoren komen aan bod.

Tabel 1 Verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020

Verhuur en overige zakelijke diensten*	zeer grote krimp
Horeca	
Cultuur, sport en recreatie	
Luchtvaart	
Sierteelt	
Detailhandel non-food	grote krimp
Metaal en technologische industrie	
Overige dienstverlening**	
Autohandel	
Personenvervoer over land	
Specialistische zakelijke diensten***	gemiddelde krimp
Groothandel	
Bouwnijverheid	
Overige industrie****	
Goederenvervoer	
Logistieke diensten	
Chemische industrie	geen/kleine krimp
Onderwijs	
Detailhandel food	
Financiële instellingen	
Informatie en communicatie	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	
Verhuur van en handel in onroerend goed	
Energie, water en afval	
Fruit- en groenteteelt	
Gezondheids- en welzijnszorg	groei
Openbaar bestuur	
Post en koeriers	

* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Steunpakket om banen te behouden

De huidige situatie rond het coronavirus raakt de Nederlandse economie hard. Rechtstreeks, maar ook omdat de Nederlandse economie als open economie sterk verbonden is met de situatie in de rest van de wereld. Het kabinet heeft diverse steunmaatregelen in het leven geroepen om zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden. Zo is sinds 6 april de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor behoud van Werkgelegenheid (NOW, zie box 1) opengesteld voor werkgevers die hun omzet substantieel zien verminderen. Via de NOW kunnen deze werkgevers een tegemoetkoming in de loonkosten van hun werknemers krijgen, waardoor ze het loon kunnen doorbetalen en mensen met een vast of flexibel contract in dienst kunnen houden. Inmiddels hebben 114 duizend werkgevers een aanvraag ingediend en is bij bijna 104 duizend deze aanvraag toegekend (stand op 30 april 2020). Bij de werkgevers met een toegekende aanvraag werken zo'n 1,7 miljoen mensen. Het merendeel van de toegekende aanvragen heeft betrekking op werkgevers in de horeca en catering (21% van de NOW-toekenningen), detailhandel (20%) en commerciële dienstverlening (17%).

Deze steunmaatregel draagt bij aan het zoveel mogelijk beperken van verlies van werkgelegenheid. Desondanks verwacht UWV dat er schade ontstaat voor de werkgelegenheid. Ook het Centraal Planbureau (CPB) geeft aan dat de steun de klappen verzacht maar dat de werkloosheid toch zal gaan oplopen (zie box 1 voor verschillende scenario's die het CPB hanteert). De effecten zijn nu nog lastig te kwantificeren: de verspreiding van het virus en de duur van de daaraan gekoppelde maatregelen, zoals de lockdown, om het virus een halt toe te roepen zijn nog moeilijk te voorspellen. Ook is er nog weinig zicht op de mate waarin bedrijven zich kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie (kan er thuis gewerkt worden? kan een bedrijf zich aanpassen aan de anderhalvemetersamenleving?). En er is nog geen zicht op de exacte effecten van de steunmaatregelen.

UWV zag wel de afgelopen maand het aantal nieuwe WW-toekenningen toenemen, vooral in de horeca en catering, cultuursector en bij uitzendbedrijven.¹ In maart verstrekte UWV 37.800 nieuwe WW-uitkeringen. Dat waren er 11.200 meer dan in februari (+42%). Het aantal nieuwe uitkeringen nam vooral vanaf de tweede helft van maart toe. UWV zal het aantal WW-toekenningen, de aanvragen voor de NOW en de mogelijke effecten daarvan op behoud van werkgelegenheid nauwgezet volgen de komende tijd.

Diverse sectoren hard geraakt, nog wel veel onzekerheid

Hoewel er nog veel onzekerheid is, wordt het wel steeds duidelijker dat de impact op de werkgelegenheid sterk verschilt per sector. Bepaalde segmenten van de economie worden (nog) niet of nauwelijks getroffen of groeien juist. Maar er zijn ook al sectoren die naar verwachting sterk krimpen. De getroffen sectoren verschillen in de mogelijkheid om op korte termijn te reageren op het stilvallen van de economische activiteit. Ze verschillen bijvoorbeeld in de mogelijkheden om andere activiteiten te ontplooiën en ook in de opties die ze hebben om hun personeel te behouden of juist af te stoten. Voor de impact op de werkgelegenheid in een sector zijn ook het aandeel werknemers met een flexibel contract en het aandeel zelfstandigen in de sector van belang.² Werkgevers die veel mensen met een tijdelijk of flexibel contract in dienst hebben, zullen sneller afscheid nemen van hun personeel in moeilijke economische situaties dan werkgevers met veel werknemers met een vast contract, ook al wordt met de NOW gestreefd naar het zoveel mogelijk in dienst houden van personeel. Zelfstandigen zien hun omzet terugvallen en kunnen minder uren werken dan ze wellicht willen.

De focus in dit artikel ligt op de impact op de korte termijn (2020) op landelijk niveau. In dit artikel komt eerst aan de orde welke sectoren het hardst geraakt worden en waarom (uitwerking van tabel 1). We onderscheiden vijf categorieën die lopen van 'zeer grote krimp' tot 'groei' van werkgelegenheid. Deze classificering is gebaseerd op impactanalyses van de researchafdelingen van banken, het CPB en het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB), aangevuld met de kennis van sector- en prognose-experts van UWV (zie bijlage voor de methodiek). Zodra er meer relevante data beschikbaar komen en ook meer duidelijkheid over de duur en vorm van de contactbeperkende maatregelen en/of de effecten van de steunmaatregelen zal UWV de indeling in categorieën waar nodig aanpassen en de informatie in dit artikel actualiseren. Verder komt in dit artikel de omvang van de werkgelegenheid in de diverse sectoren aan de orde, met onderscheid naar aandeel vaste en flexibele contracten (figuur 1).

UWV verwacht dat met name de verhuur en overige zakelijke dienstverlening (waaronder uitzendbureaus en reisbureaus), de sierteelt, de luchtvaart, horeca en cultuur, sport en recreatie hard worden geraakt. Daarnaast gaat UWV uit van een grote banenkrimp in de metaal en technologische industrie, detailhandel non-food, autohandel, personenvervoer over land en overige dienstverlening (waaronder de persoonlijke dienstverlening als kappers ed.).³ UWV verwacht ook dat er grote regionale verschillen zijn in de mate waarin de werkgelegenheid geraakt wordt. Daar zal UWV op korte termijn meer informatie over verstrekken.

¹ UWV (16 april 2020). Nieuwsflits Arbeidsmarkt Maart 2020.

² Op het moment van schrijven van dit artikel beschikte UWV nog niet over bruikbare actuele informatie over aantal zelfstandigen per sector. UWV zal de komende tijd meer data gaan verzamelen en ontsluiten en op termijn ook de impact gaan vertalen naar de gevolgen voor de arbeidsmarktregio's en voor de langere termijn.

³ Voor de veeteelt, bosbouw en visserij is de impact op de werkgelegenheid nog niet bepaald omdat er meer informatie nodig is over het aantal zelfstandigen in deze sectoren.

Zakelijke diensten zoals reis- en uitzendbureaus in de knel

De sector **verhuur en overige zakelijke dienstverlening** wordt zeer hard getroffen. Dit geldt met name voor twee specifieke segmenten die hier onderdeel van uitmaken: uitzendbedrijven en reisbureaus. Veel bedrijven die in de problemen komen door de coronamaatregelen reageren snel met het afstoten van (een deel van) de flexibele schil. Het gaat dan bijvoorbeeld om uitzendkrachten in de horeca, sierteelt, industrie of de detailhandel. Uitzendbedrijven merken dit direct aan de daling van het aantal gewerkte uitzenduren. Volgens onderzoek van CNV heeft de helft (49%) van de uitzendkrachten vrijwel geen werk meer door de coronacrisis.⁴ De ABU meldt ook dat de uitzendbranche zwaar getroffen wordt.⁵ Bijna de helft van de ABU-leden maakt gebruik van de NOW. Het aantal nieuwe WW-uitkeringen vanuit de uitzendbranche nam in één maand toe van 3.900 in februari 2020 naar 9.500 in maart.⁶ Volgens de ABU kon een deel van de uitzendkrachten die hun werk verloren herplaatst worden in vitale sectoren.

Ook reisbureaus verwachten een zeer sterke terugval, omdat de reisbelemmeringen nog een groot deel van het jaar aanhouden. De luchtvaart ligt grotendeels stil en veel boekingen worden geannuleerd. Het kabinet heeft besloten dat luchtvaartmaatschappijen gedupeerde reizigers tijdelijk mogen compenseren met reisvouchers, in de hoop dat mensen niet direct hun geld terugvragen, en zodoende faillissementen van bedrijven voorkomen worden. Dat zal, ook met de NOW-regeling, naar verwachting onvoldoende zijn om een forse krimp te voorkomen.

Lege restaurants en winkelstraten

Zowel de **horeca** als **cultuur, sport en recreatie** hebben zwaar te lijden onder de coronamaatregelen. Deze sectoren kwamen vanuit een periode met volop economische activiteit ineens met piepende banden tot stilstand. Nederlanders worden opgeroepen om zoveel mogelijk thuis te blijven. Eet- en drinkgelegenheden waren gesloten, of soms alleen nog open voor afhaal en bezorging. Per 1 juni mogen de terrassen weer open, maar met een beperkt aantal gasten. Hotels mogen open blijven, maar zien het aantal gasten sterk teruglopen. Recreatieactiviteiten, sportwedstrijden, voorstellingen en evenementen zijn zo goed als allemaal afgelast. Festivals vinden in ieder geval tot 1 september 2020 geen doorgang. De perspectieven na 1 september 2020 zijn eveneens niet goed, omdat de branche moeilijk kostendekkend kan opereren in de anderhalvemetersamenleving.

Ook verandert de aanblik van winkelstraten als gevolg van de contactbeperkende maatregelen. Waar de detailhandel food (onder andere supermarkten) niet of nauwelijks wordt geraakt, is dit anders voor de **detailhandel non-food**. De impact van de coronacrisis is voor veel winkeleigenaren groot. Veel fysieke winkels hebben tijdelijk hun deuren gesloten, zoals kleding- en schoenenzaken en kringloopwinkels. Andere segmenten houden stand, al is het er rustiger dan normaal. Winkels die weer opengaan hanteren een strikt toegangsbeleid. Er zijn ook winkels waar het juist druk is zoals doe-het-zelf zaken en tuincentra. Spellen- en hobbywinkels lijken eveneens garen te spinnen bij de crisis. Met name webwinkels doen het goed. Door de verschuiving naar het online kanaal, zal het aantal te bezorgen pakketten (*business-to-consumer*) blijven groeien. Dit leidt volgens UWV tot een toenemende werkgelegenheid in de post en koeriersbranche.

De **autohandel** heeft het lastig. In economisch zwaardere tijden worden grote aankopen, waaronder die van personenauto's en bedrijfswagens, veelal uitgesteld. Het niet uit te stellen onderhoud en reparatiewerk (APK) gaat wel door. De **overige dienstverlening** – waartoe onder meer de persoonlijke dienstverlening behoort – zit eveneens in zwaar weer. De sector, bestaande uit bijvoorbeeld kappers, nagelstudio's en massagesalons, kent relatief veel zzp'ers. Veel van deze werkzaamheden konden niet doorgaan door de contactbeperkende maatregelen. Vanaf 11 mei kunnen diverse contactberoepen weer opstarten, maar wel met aanpassingen zoals alleen werken op afspraak en met voldoende ruimte tussen klanten.

Minder reizen over land en door de lucht

De transportsector wordt in verschillende gradaties geraakt. De **luchtvaart** en het **personenvervoer over land** voelen de grootste pijn. De luchtvaart ligt nagenoeg helemaal stil. Voor heel veel werknemers houdt het werk op. Ook rijdt er minder openbaar vervoer dan normaal. Het openbaar vervoer gaat waarschijnlijk vanaf 1 juni 2020 weer volgens normale dienstregeling rijden, maar het zal ook voor deze sector lastig worden om de anderhalvemetersamenleving kostendekkend vorm te geven. De grootste pijn zit echter bij touringcars, particuliere taxi's en doelgroepenvervoer. Door vraaguitval lopen zij veel inkomsten mis.

Exportgerichte sectoren zoals sierteelt en industrie voelen de pijn

Het coronavirus zorgt voor een ongekende klap voor de **sierteelt**. De sector zet circa 7 miljard euro per jaar om, waarvan ruim 6 miljard voor export. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse snijbloemen, bollen en planten gaat naar het buitenland. Door de sterk verminderde export daalt de omzet. Ook binnen de landsgrenzen is er vraaguitval door minder feesten, recepties en evenementen. Voor personeel in de sierteelt is er beduidend minder werk. Met name flexibele arbeidskrachten worden geraakt.

⁴ CNV (2020). *CNV-onderzoek: helft uitzendkrachten op straat door Corona-crisis, 7 april 2020.*

⁵ ABU (2020). *NOW or never voor uitzendkrachten, 22 april 2020.*

⁶ UWV (16 april 2020). *Nieuwsflits Arbeidsmarkt maart 2020.*

Ook de **metaal- en technologische industrie** is sterk internationaal gericht. Tot deze sector behoort ook de auto-industrie. Nederlandse fabrikanten exporteren naar westerse landen, maar ook landen als China en Zuid-Korea zijn steeds belangrijkere markten. De afzet van producten valt grotendeels stil. Ook worden er problemen ervaren bij de toelevering van grondstoffen en halffabricaten. Net als personeel in de sierteelt, kunnen arbeidskrachten in de industrie nauwelijks thuiswerken. Veel (uitzend)krachten verliezen hun werk. Wel wordt er steeds vaker weer gekeken hoe de productie, met meer afstand tot elkaar, kan worden opgestart. De sector blijft echter afhankelijk van de aanvoer van productiemiddelen en de buitenlandse vraag die waarschijnlijk het komend jaar niet heel snel hersteld zal zijn.

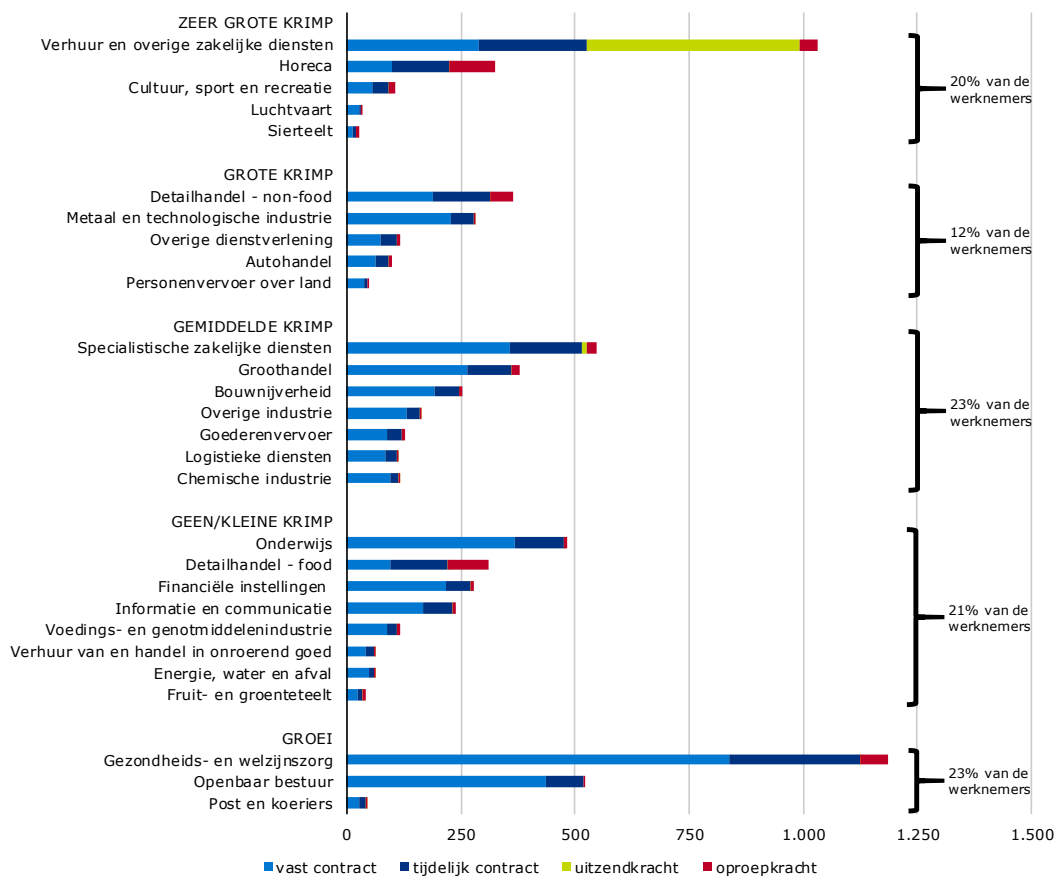
Groei in de zorg, maar niet voor alle zorgaanbieders

Het beeld in de sector zorg en welzijn is divers. De **ziekenhuizen** hebben het zeer druk met het zorgen voor COVID-19 patiënten. Er is vooral veel werk voor verplegend personeel. Tegelijkertijd werd de planbare zorg zoveel mogelijk uitgesteld en waren er minder verwijzingen door huisartsen naar ziekenhuizen. Inmiddels probeert men de reguliere zorg weer op te starten. Verpleeghuizen hebben cohortafdelingen ingericht waar oudere COVID-19 patiënten worden verpleegd om zo de overloop van de ziekenhuizen op te vangen. Praktijken van **tandartsen, mondhygiënisten en fysiotherapeuten** waren beperkt open (voor spoedzorg of online zorg) of zelfs helemaal gesloten. De beroepsorganisatie van tandartsen, orthodontisten en kaakchirurgie (KNMT) heeft aangegeven dat vanaf 22 april 2020 mondzorgpraktijken de reguliere zorg weer kunnen opstarten en ook de fysiotherapeuten gaan weer stapsgewijs aan het werk. Verpleeghuizen en instellingen voor gehandicaptenzorg zijn nog gesloten voor bezoekers. Daarnaast zijn er ook zorgen onder het personeel over het gebrek aan beschermingsmiddelen, over de overbelasting en neemt het (ziekte)verzuim toe. Hetzelfde geldt ook voor de thuiszorg. Ook in de **kinderopvang** loopt het anders dan normaal. De kinderopvang was eerst alleen beschikbaar voor ouders die in cruciale beroepen of vitale sectoren werken, maar kan vanaf 11 mei 2020 weer open. De overheid blijft de eigen bijdrage voor de kinderopvang vergoeden aan ouders zolang het maatregelenpakket met betrekking tot kinderopvang en scholen voortduurt.⁷ Bij een deel van het **openbaar bestuur** neemt de werkgelegenheid toe, onder andere omdat er meer aanvragen zijn voor ondersteuning en bijstand.

Een derde van alle werknemers werkt in een zwaar getroffen sector

Figuur 1 toont de omvang van de werkgelegenheid per sector en mate van impact op de werkgelegenheid in 2020 (zoals in tabel 1 beschreven). De afbeelding laat ook zien hoe groot het aandeel van de sector is in de totale werkgelegenheid en hoe die werkgelegenheid per sector is opgebouwd naar type arbeidsrelatie.

Figuur 1 Aantal werknemers (x 1.000) naar arbeidsrelatie, sector en impact door het coronavirus

Bron: UWV Polisadministratie (werknemers) gecombineerd met het SUWI Bedrijvenregister voor de indeling naar sectoren. Peildatum ultimo okt '19

⁷ Zie Kamerbrief (17 april 2020). Kinderopvang en COVID-19: update noodopvang en compensatie eigen bijdrage ouders.

De impact wordt duidelijk gemaakt door de sectoren onder te verdelen in vijf categorieën naar de mate waarin de coronacrisis invloed heeft op de werkgelegenheid in 2020, op basis van de huidige kennis en situatie waarbij nog veel onzeker is (voor een toelichting zie bijlage).

Zo'n 32% van de werknemers is werkzaam in een sector die met grote of zeer grote krimp te kampen heeft. Dit betreft in totaal 2,4 miljoen werknemers. Aan de andere kant werkt 45% van de werknemers in een sector die nog relatief weinig last heeft van het coronavirus (geen/kleine krimp) of zelfs groeit als gevolg daarvan.

Van de zwaarst getroffen sectoren is de **verhuur en overige zakelijke diensten** veruit de grootste sector met ruim 1 miljoen werknemers. Onder hen zijn 465 duizend uitzendkrachten, die het grootste risico lopen op minder of helemaal geen werk. Ook de reisbureaus behoren tot de verhuur en overige zakelijke diensten. Daar werken ruim 16 duizend werknemers. Naast de uitzendkrachten werken er ook veel andere flexwerkers in de zwaarst getroffen sectoren, namelijk 161 duizend oproepkrachten, vooral in de **horeca**, en 404 duizend werknemers met een tijdelijk contract. In totaal zijn er ruim 1 miljoen werknemers die tot de flexibele schil behoren en relatief veel risico lopen op baanverlies.

In de sectoren die met grote krimp te kampen hebben, werkt 12% van alle werknemers (914 duizend). De grootste sectoren binnen dit cluster zijn de **detailhandel non-food** (364 duizend werknemers) en **metaal en technologische industrie** (282 duizend werknemers). Flexwerkers zijn vooral in de detailhandel non-food te vinden. Het totaal aantal flexwerkers in deze groep sectoren bedraagt 72 duizend oproepkrachten en 247 duizend werknemers met tijdelijke contracten. Naar verwachting zullen de oproepkrachten de impact op de werkgelegenheid het eerst voelen.

De zes sectoren met een gemiddelde impact vertegenwoordigen samen 1,7 miljoen werknemers. Dat is 23% van de werkgelegenheid. De **specialistische zakelijke dienstverlening** heeft de grootste omvang met 547 duizend werknemers, gevolgd door de **groothandel** (379 duizend) en de **bouw** (253 duizend). Het totaal aantal flexwerkers in de sectoren met gemiddelde impact is 487 duizend, van wie het grootste deel een tijdelijk contract heeft (408 duizend).

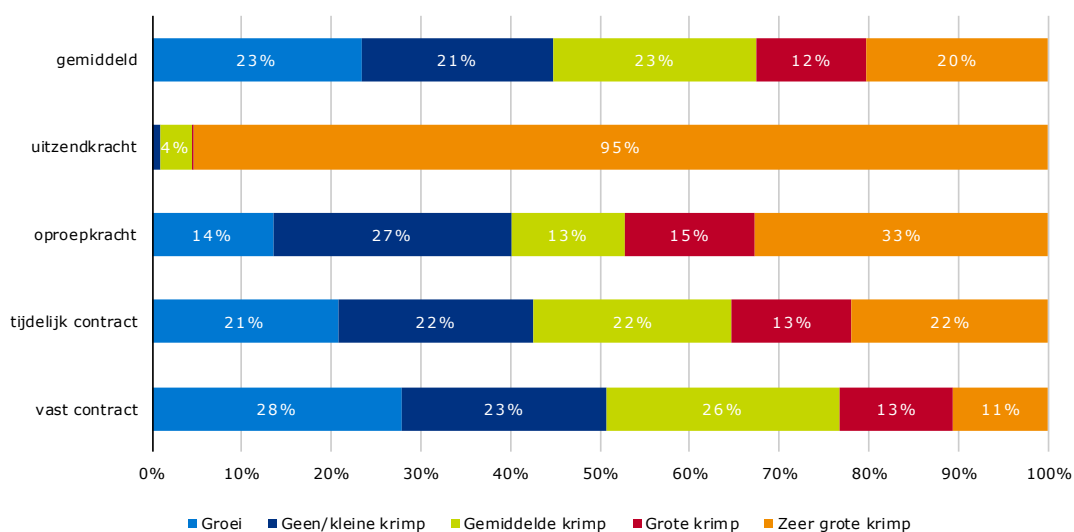
In de acht sectoren die relatief weinig impact ondervinden, werkt 21% van alle werknemers (1,6 miljoen). De grootste sector is het **onderwijs** met 484 duizend werknemers, gevolgd door **detailhandel food** (311 duizend) en **financiële instellingen** (280 duizend). Flexibele werknemers zijn vooral werkzaam in de detailhandel food (214 duizend) en het onderwijs (115 duizend). Gezien de beperkte impact zullen zij minder risico lopen op baanverlies dan werknemers in de hiervoor genoemde sectoren.

Tot slot zijn de drie sectoren die naar verwachting zullen groeien, goed voor 1,8 miljoen werknemers (23% van de werkgelegenheid). De **zorg en welzijn** is daarin dominant met 1,2 miljoen werknemers, waarbij de groei vooral in de zorg zal zitten. Daarna volgt het **openbaar bestuur** met 522 duizend werknemers. Bij de sector **post en koeriers** werken 44 duizend werknemers.

Flexibele werknemers oververtegenwoordigd in zwaar getroffen sectoren

Sectoren die het meest getroffen worden door de crisis, maken relatief veel gebruik van flexibele werknemers. Dit wordt geïllustreerd door figuur 2: 33% van de oproepkrachten werkt in een zwaar getroffen sector, tegenover 11% van de vaste krachten.

Figuur 2 Percentage werknemers naar arbeidsrelatie en impact door het coronavirus

Omgekeerd zijn de oproepkrachten ondervertegenwoordigd in de groeisectoren (14%), en de werknemers met vaste contracten juist oververtegenwoordigd. De werknemers met tijdelijke contracten hebben een middenpositie: ze werken

minder vaak voor zwaar getroffen sectoren dan oproepkrachten, maar vaker dan vaste werknemers. De uitzendkrachten werken vrijwel allemaal via de uitzendbranche die tot de zwaar getroffen sectoren wordt gerekend.⁸

Hoewel de NOW geldt voor zowel het vaste personeel als voor de flexibele werknemers, zullen bedrijven sneller afscheid nemen van hun flexibele schil bij grote omzetverliezen. De positie van flexkrachten is daarmee extra kwetsbaar. Hun risico op werkloosheid is al hoger en wordt nog eens extra geraakt doordat ze vaak werken in de meest getroffen sectoren.

Box 1 De economische impact volgens CPB en andere economen en de steunmaatregelen van het kabinet

De coronacrisis is anders dan alle andere economische crises van na de Tweede Wereldoorlog. Ten eerste is de oorzaak bijzonder, die deze keer niet in de economie ligt maar in de gezondheid. Ten tweede wordt de hele wereld getroffen en niet alleen bepaalde landen zoals vaak het geval was bij voorgaande crises. Ten derde is de impact op de economie acuut doordat overheden hele bedrijfssectoren hebben stilgelegd om de verspreiding van het virus te vertragen. Eén ding is zeker: Nederland komt dit jaar in een recessie. Het kabinet heeft verschillende financiële maatregelen genomen om banen en inkomens van zoveel mogelijk mensen veilig te stellen.

Vier scenario's voor de economie van het CPB

Er is nog veel onduidelijk over de omvang en duur van de economische terugval. Het Centraal Planbureau heeft op 26 maart daarom geen centrale raming gemaakt, maar vier scenario's⁹ doorgerekend om de mogelijke impact te duiden en te laten zien waar de voornaamste onzekerheden zitten. Het CPB noemt als belangrijkste onzekerheden:

- Het verloop van de pandemie zelf, en de maatregelen die nodig zijn om verdere verspreiding tegen te gaan. Het CPB rekent met maatregelen die drie, zes of twaalf maanden contactbeperkingen opleggen, gerekend vanaf 1 maart.
- De mate waarin de economie geraakt wordt door de contactbeperkingen, en in welke mate ze zich kan aanpassen. Bij aanpassingen kan men denken aan thuis werken als routine, bedrijven die meer online diensten gaan verlenen, en aanpassing van productieprocessen op contactbeperkingen.
- De mate waarin de economische steunmaatregelen in binnen- en buitenland effectief zijn. Lukt het om faillissementen en ontslagen zoveel mogelijk tegen te gaan en een neerwaartse spiraal te voorkomen? Hoe langer de crisis duurt, hoe groter de kans is dat de financiële sector geraakt wordt.

Scenario's	I	II	III	IV
Duur contactbeperkingen	3 maanden	6 maanden	6 maanden	12 maanden
Impact contactbeperkingen	Matig, vooral diensten	Zwaar, ook industrie	Zeer zwaar, in veel sectoren	Zwaar, in veel sectoren (enige adaptie)
Direct herstel na opheffen contactbeperkingen	ja	ja	nee	nee
Problemen in de financiële sector	nee	nee	ja	ja
Grotere problemen in andere landen	nee	nee	matig	zeer

Bron: CPB

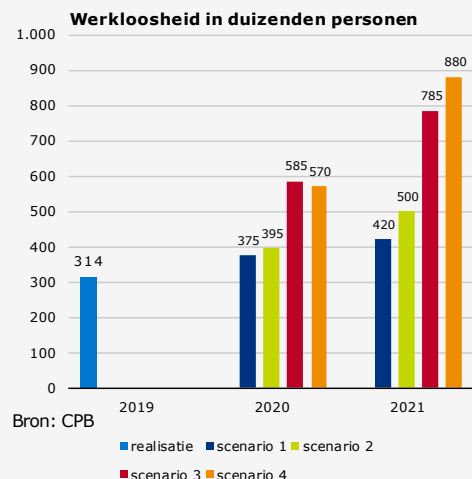
Impact op de arbeidsmarkt

Alle vier scenario's leiden tot een stijgende werkloosheid in 2020 en 2021, maar de omvang van de toename verschilt sterk. Volgens scenario I stijgt het aantal werklozen in 2020 met 61 duizend tot een totaal van 375 duizend. Dat betekent dat 4,0% van de beroepsbevolking werkloos is. In 2021 neemt de werkloosheid verder toe tot 420 duizend, ofwel 4,5% van de beroepsbevolking. In het zwaarste scenario (IV) stijgt de werkloosheid in 2020 met 256 duizend tot een totaal van 570 duizend. Dat komt overeen met een werkloosheidspercentage van 6,1%. In 2021 is de toename nog sterker (310 duizend). Er zijn dan 880 duizend werklozen, 9,4% van de beroepsbevolking.

Het CPB doet geen uitspraken over welk scenario het meest waarschijnlijk is. Vergeleken met 26 maart is er inmiddels meer bekend over het verloop van de pandemie en de duur en het effect van de contactbeperkende maatregelen. Het kabinet kondigde op 6 mei aan dat de contactbeperkingen langzamerhand worden teruggeschoefd. Op 1 september zijn de beperkingen grotendeels opgeheven als het virus onder controle blijft. Scenario I is daarmee niet meer haalbaar.

Voorspellingen over de economie worden regelmatig bijgesteld

Begin maart waren er nog economen die een lichte groei van de economie voorzagen voor 2020. Vanaf half maart kwamen de eerste voorspellingen die duiden op een krimp en inmiddels schatten de economische bureaus van de

⁸ De meeste uitzendkrachten (95%) werken via de uitzendbranche. De anderen worden door bedrijven uit de specialistische zakelijke diensten uitgeleend. Dit zijn met name detachingsbureaus met nevenactiviteiten in de uitzendbranche.

⁹ CPB (26 maart 2020). Scenario's economische gevolgen coronacrisis.

Rabobank, ABN AMRO en ING in dat het BBP krimpt met 4% tot 8% dit jaar. Het IMF voorspelt een krimp van 7,5% van de Nederlandse economie in 2020. De Rabobank heeft ook al scenario uitgewerkt voor een langere lockdown, waarbij de economie mogelijk met maar liefst 14% krimpt.¹⁰

Noodmaatregelen van het kabinet

Het kabinet heeft diverse regelingen getroffen om werknemers en zelfstandigen te steunen. Een van de nieuwe regelingen is de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor behoud van Werkgelegenheid (NOW). Sinds 6 april 2020 kunnen werkgevers die een omzetverlies van minimaal 20% hebben een aanvraag indienen voor een loonkostensubsidie via de NOW. Inmiddels hebben 114 duizend bedrijven een aanvraag gedaan.¹¹ Minister Koolmees gaf in een interview aan dat het er zo'n 150 duizend kunnen worden.¹² De regeling geldt zowel voor personeel met een vaste aanstelling als voor personeel met een flexibel contract.

Zelfstandigen in de getroffen sectoren zien hun omzet van de ene op de andere dag fors terugvallen. Zij kunnen gebruikmaken van een versoepelde bijstandsregeling bij hun gemeente (Tozo: Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers). Ondernemers in bepaalde sectoren kunnen een beroep doen op een eenmalige tegemoetkoming van 4000 euro (TOGS: Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19).

¹⁰ IMF (april 2020). World Economic Outlook Chapter 1. The great lockdown. Rabobank (20 april 2020). Scenario's zijn onmisbaar bij het voorspellen in crisistijd.

¹¹ Stand 30 april 2020.

¹² Het Financieele Dagblad, zaterdag 18 april 2020.

Bijlage Bronnen voor de bepaling van de sectorale impact

Sinds het uitbreken van de coronacrisis hebben de economische researchafdelingen van de grote banken analyses gepubliceerd over de sectorale gevolgen van het virus. Het Centraal Planbureau (CPB) besteedt in haar scenario-analyse van 26 maart eveneens aandacht aan de sectoren die het meest getroffen worden. De banken en het CPB concentreren zich op de impact op de productie en/of de omzet van sectoren. De banken drukken de impact uit in cijfers, terwijl het Centraal Planbureau kwalitatieve uitspraken doet. Specifiek voor de sector bouwnijverheid heeft het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) een studie gepubliceerd. Daarin wordt de impact op zowel de productie als de werkgelegenheid in de bouw beschreven.

De verwachtingen van de banken, het CPB en het EIB zijn belangrijke bronnen voor de sectorale impact die UWV voor dit artikel heeft ingeschat. De sectorale verwachtingen van deze onderzoeksinstellingen hebben we omgezet in een classificatie van 'zeer grote krimp' tot en met 'groei'.

UWV brengt ook zelf in kaart in welke sectoren sprake is van een tekort aan personeel en in welke sectoren mensen vanwege het coronavirus niet of minder kunnen werken. Hierbij baseren we ons op inventarisaties onder het netwerk van werkgevers(organisaties) en de kennis van de sector- en prognose-experts van UWV over werkgelegenheidsontwikkelingen in sectoren. Voor de sectorale impact die we zelf inschatten, kijken we niet alleen naar de impact op productie, maar vooral naar de werkgelegenheid. We hanteren daarbij een uitgebreidere sectorindeling dan de banken en het CPB doen. Zo maken niet alle banken onderscheid tussen food en non-food in de detailhandel, terwijl de impact voor deze branches sterk verschilt. De verwachtingen van de banken, CPB, EIB en UWV zijn vervolgens gewogen tot één inschatting. Als de inzichten van de verschillende organisaties uiteenlopen, dan hebben we onze eigen inschatting laten prevaleren.

We hebben bewust gekozen voor een classificatie van de impact in vijf categorieën. Exacte voorspellingen zijn op dit moment erg onzeker en kunnen na een week al achterhaald zijn. Een meer globale classificatie is in de huidige situatie zinvoller en voor langere tijd bruikbaar. Maar ook voor een classificatie geldt dat inzichten kunnen veranderen naarmate er meer concrete cijfers over de economie en arbeidsmarkt bekend worden. UWV volgt daarom de ontwikkelingen op de voet en zal de inschatting van de impact aanpassen als er aanleiding voor is.

Geraadpleegde bronnen

ABN AMRO (2020). *Invloed coronacrisis op Nederlandse economie*, 27 maart 2020.

CPB (2020). *Scenario's economische gevolgen coronacrisis*, 26 maart 2020.

EIB (2020). *Vooruitzichten voor de bouw na de coronacrisis*, 3 april 2020.

ING Economisch Bureau (2020). *Een vijfde van de economie ligt stil in april en mei*, 8 april 2020.

RaboResearch (2020). *Nederlandse economie krimpt dit jaar harder dan in 2009 – vragen en antwoorden*, 9 april 2020.

UWV (2020). *Inventarisatie van acute personeelstekorten en -overschotten*, 7 april 2020.

Colofon

Uitgave

UWV Arbeidsmarktinformatie, 7 mei 2020

Postadres

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies
Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Auteurs en inlichtingen

freek.kalkhoven@uwv.nl
menno.devries@uwv.nl

Met medewerking van:

Katinka van Brakel
Alexandra Benning
Erik Oosterveld
Frank Verduijn
Jeroen de Quilletes
Sake Wagenaar

Volg ons

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, graag zelfs, maar gebruikt u wel de bronvermelding.

UWV © 2020

De kennispublicaties van UWV hebben betrekking op vier gebieden. Deze kennen een eigen kleurcodering. Zo kunt u snel zien op welk gebied een publicatie betrekking heeft:

ontwikkelingen in de sociale zekerheid
arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie

verder professionaliseren van de dienstverlening
financiële aspecten van de sociale zekerheid